

Geringde brandganzen op de Zuid-Hollandse eilanden

door Theo Briggeman

Inleiding

In het winterhalfjaar is de brandgans op Voorne-Putten, Goeree-Overflakkee en de Hoeksche Waard een markante verschijning. Deze zwart witte gans doet dan onze eilanden in grote getale aan. Sinds 1991 is de brandgans daarnaast ook een broedvogel geworden en explosief in aantal toegenomen.

Brandganzen zijn door de jaren heen onderwerp van intensief wetenschappelijk onderzoek, zowel als het gaat om hun trekgedrag als hun broedbiologie. Vier kleurringprojecten werden opgezet om de ganzen vanuit hun broedgebieden naar hun overwinteringsgebieden op het Europese vasteland te kunnen volgen. Op de Hellegatsplaten, hier bevindt zich één van de grootste broedpopulaties van ons land, werden in 2004 en 2005 grote aantallen vogels gevangen en van een kleurring voorzien. Datzelfde gebeurde in 2007 op de Krammerse Slikken, waar in de zomermaanden ruiende brandjes werden geringd.

Sinds de Kerstdagen van 2005 ben ik de geringde brandganzen op onze eilanden intensiever gaan volgen. In deze bijdrage wordt verslag gedaan van het aflezen van deze kleurringen en de resultaten die dat oplevert.

Om welke populaties gaat het?

De op het Europese vasteland overwinterende brandganzen zijn sinds 1979 in Nederland, Duitsland, Zweden en Rusland van meer dan 8000 kleurringen voorzien. De ganzen kregen kleurringen aan beide poten, met op beide ringen een inscriptie in letters en/of cijfers. De inscripties zijn met een goede telescoop (40-60x vergroting) op een afstand van 200-300 meter goed af te lezen. De afgelezen kleur/inscriptie combinaties worden via de website www.geese.org teruggemeld aan de verschillende onderzoeksprojecten. Volgens de Vogelbalans 2013 overwinteren er de laatste jaren circa 721.000 brandganzen in ons land en is dit aantal nog steeds groeiende. Deze toename bedraagt sinds 1980 zo'n 8-9% per jaar. De groei is de laatste jaren wel aan het afvlakken.

De Nederlandse ganzen zijn onder meer afkomstig van de broedgebieden aan de baai van Kolokolkova (een arctisch gebied in het noorden van Europees Rusland), het Zweedse eiland Gotland in de Oostzee en de Nederlandse populatie van de Hellegatsplaten op Goeree-Overflakkee. De Russische ganzen worden al vanaf 1979 gevolgd, de Zweedse vogels vanaf 1984 en de Nederlandse vogels vanaf 2004. Sinds een aantal jaren weten we tot slot dat een klein deel van de ganzen afkomstig is van de broedpopulatie van de Oslofjord (Noorwegen).

Broedpopulaties in de Delta

Het grootste deel van de brandganzen in de Delta broedt op de Hellegatsplaten en de Slijkplaat. Zij broeden verder in kleine aantallen op onder meer de Beningerslikken, de Scheelhoek en het Quackgors. Op de Hellegatsplaten vestigde de soort zich al in 1991, maar nam het aantal na de eeuwwisseling fors toe (Ouweneel, 2001). In 2005 werden hier al 536 nesten geteld, en op de nabijgelegen "De Banaan" nog eens 375 (geese.org, 2014).

Zelf ringen aflezen

Sinds de winter van 2005 ben ik zelf ringen gaan aflezen. In eerste instantie nog op incidentele basis, maar al ras bleek dat het aflezen van ringen ook verslavend kan werken. Samen met mijn Leidse vogelvriend Dick Harms reis ik de laatste jaren elke maand wel een of meerdere dagen de Zuid-Hollandse eilanden rond om ringen af te lezen. Dat kan tot vele tientallen afgelezen ringen op een dag leiden, maar soms ook tot hevige frustraties als we maar een paar ringen op een dag aflezen, als gevolg van slechte weersomstandigheden of gewoon omdat ze er niet zijn. Eén enkele keer overkwam het ons zelfs dat we een hele dag de eilanden rondgingen zonder ook maar één geringde brandgans te zien.

Thuis gekomen voeren we de ringcombinaties vaak diezelfde dag nog op de website in, soms

ook later als drukke werkzaamheden dat even niet toelaten. Daarnaast wisselt een landelijk gezelschap van fanatieke ganzenkijkers door middel van de digitale nieuwsbrief "Nieuws van de velden" frequent de afgelezen ringgegevens en andere ringwetenswaardigheden uit. Een drietal vogelaars van onze afdeling is tot dit selecte gezelschap toegeelaten.

Sinds de Kerst van 2005 heb ik tot nu toe ruim 1100 ringen kunnen aflezen en teruggemeld. Dat levert een aardig inzicht op in het leven van de brandjes die als wintergast onze eilanden aandoen, dan wel hier geboren worden. Hieronder een overzicht van een aantal in het oog springende resultaten.

De overwinteringsgebieden op de Zuid-Hollandse eilanden

Door het alleen al volgen van de geringde ganzen ontstaat door de jaren heen een goed beeld van de belangrijkste gebieden die in het winterhalfjaar worden bezocht. Op Voorne-Putten zijn de belangrijkste gebieden gelegen in de graslandpolders van Biert, Simonshaven en de Beningerslikken (Putten) en de Polder Strype (Voorne). Op Goeree-Overflakkee doen de vogels vooral de gorzen bij het Haringvliet aan, speciaal die van Den Bommel, Stad aan het Haringvliet en de Westplaat. Ook op de Slikken van Flakkee, de Koude Hoek, Melissant, de Scheelhoek (Zuiderdiep) en de polder de Oude Oosthoek komen grote groepen brandganzen foerageren. In de Hoeksche Waard zijn vooral het Oude Land van Strijen, de Sint Antoniepolder, de gorzen aan het Hollands Diep en de Korendijksche Slikken bekende pleisterplaatsen. De ganzen foerageren doorgaans op grasland, zowel op de gorzen als in de polders zelf. Zodra het gaat sneeuwen of er door de vorst niet langer op gras gevoeragerd kan worden, stappen ze over op akkerland waar op oogstresten van bijvoorbeeld suikerbieten wordt gevoeragerd.

Nationaliteiten

De brandganzen op de Zuid-Hollandse eilanden komen zowel uit Gotland, de baai van Kolokolkova als Nederland. De Nederlandse ganzen zijn niet alleen afkomstig van de nabijgelegen broedpopulatie op de Hellegatsplaten, maar bijvoorbeeld ook uit Friesland. Op alle drie de eilanden blijken deze nationaliteiten in de winter ook te mengen. Russische, Zweedse en Nederlandse ganzen grazen gezamenlijk onze polders af. Vaak gebeurt dat overigens samen met groepen kolganzen, grauwe ganzen en Canadese ganzen. In menige groep brandganzen is met enig geduld ook nog een roodhalsgans te ontwaren.

Brandgans

Interessant was de vraag of de in Nederland geboren brandganzen zich na de winter ook naar het buitenland zouden verplaatsen. Inmiddels is duidelijk geworden dat van de in het Deltagebied geboren jongen 30% van de mannetjes zich in de grote Russische populatie vestigt. Dat heeft waarschijnlijk vooral te maken met een tekort aan mannetjes in Rusland, die wordt aangevuld met Nederlandse vogels. Broedende vogels zijn tot nu toe niet aangetoond (Vogelbalans, 2013).

Opvallend was ook de ontdekking van een Noorse trekroute. Op 28 december 2008 ontdekten Dick Harms en ik ganzen op de Stadse Gorzen (Stad aan het Haringvliet) met voor ons